

22/n

Olycklig kärlek

ALPHONSE DAUDET'S *Sapho*, för andra gången utgiven på svenska (Tiden, 4: 85), i utmärkt översättning av Ria Wägner, är en av de stora romanerna om kärleken. Inte om den stora kärleken, sådan Olof Lagercrantz efter Musil beskrev den för några veckor sedan. De två människor som här älskar och pinar varandra hör inte till dem som driver passionen till mystik och religion; det talas i boken ofta om självmord, men döden blir aldrig det enda medlet att fullända, försögla och föreviga, att släcka det outsläckliga. Inte heller presenteras den självfallna och suveräna lidelse, den ofrånkomligt segrande samhörighet som Tristan och Isolde blivit symboler för. Man kan knappast ens tala om besatthet — ett ansikte, en min eller ett leende som ständigt förföljer. Det är en mera vardaglig variant romanen skildrar, och det är till stor del på yttre motsättningar den bygger.

Jean är 21 år då han träffar Fanny. Han är av god familj, arvinge till ett gods i Södern, söker in i utrikesdepartementet och tjänstgör där i väntan på en kommandering utomlands; det antyds att han också har en viss intellektuell och moralisk kultur, men på den punkten lyckas Daudet inte

ge oss mycket av illusion. Fanny är, då det treåriga kärleksförhållandet börjar, 37 år, en fattig och obildad flicka, som genom umgänget med mera kvalificerade älskare fått en fernissa av levnadsvett, gester och fraser; hon har inte varit kokott i ordets mera egentliga mening, men älskarna har varit talrika, och hon har alltid levat på dem. Skillnaden i ålder, samhällsklass och vanor gör ett äktenskap otänkbart. Det är bara fråga om när det skall ta slut, hur det skall ta slut. Ja, ofta ställer Daudet frågan så att det gäller om och när Jean skall lyckas bryta sig lös från Fanny. Han vill varna för dylika förbindelser, där mannens fysiska bundenhet och medkänsla driver honom att uppge familj, karriär och äktenskap med en dygdig och jämbördig flicka. "Till mina söner när de fyllt tjuguar" är boken ägnad.

Men det är Fanny som lever i boken och gör den till en stor roman. Hon älskar många, alltid lika hett, troget och hängivet. Romanen är fylld av gräl, scener av svartsjuka, förtvivlade avsked; stunderna av ömhet och lätt glädje är inte många. Och dock är skimmeret av denna kärlek, ursinnig, vulgär men hel, så starkt att det blir vår och friskhet över boken. "När Jean såg henne gå där som förnygrad av solens och kärlekens återkomst undrade han vilken slags

förtrollad sjudande sav det fanns hos denna varelse, och vilken sällsam förmåga att glömma och förlåta allt efter ett liv av passioner, tragedier och tårar, glädje och sorglöshet."

Då jag läste romanen första gången för några och trettio år sedan var jag efter de många plågor läsaren måste dela med de älskande glad över slutet; det är Fanny som överger Jean och flyttar tillbaka till en gammal älskare — lika hängiven som hon själv — som kommer ut från det fängelsestraff han fått för ett brott för hennes skull. Det är ett bevis på hur starkt och enkelt boken kan gripa att jag också denna gång glädde mig med Fanny och var helt okänslig för att Jean fick resa ensam till konsulatet i Arica.

HERBERT TINGSTEN